

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Instituty dědického práva (zřeknutí se dědického práva, vzdání se dědictví, zcizení dědictví)

Současná úprava dědického práva je velmi jednoduchá a zůstaviteli dává jen značně omezenou volnost při rozhodování o tom, jak bude naloženo s jeho majetkem pro případ smrti. Možností odchýlení se od dědění ze zákona se v mezích platné úpravy nabízí jen pár, a to pořízení závěti nebo vydědění neopominutelného dědice. Stávající úprava je tak často kritizována nejen pro nedostatečné zohlednění vůle zůstavitele, nepředvídatelnost práva pro zůstavitele ale i pro nerespektování faktu, že zůstavitel již po své smrti, nemůže ovlivnit například to, za jakých podmínek dědic nabude dědictví.

Právní úprava v oblasti dědění obsažená v novém občanském zákoníku na tuto kritiku reaguje a je proto již mnohem podrobnější. Oproti současné úpravě přinese NOZ mnoho zásadních změn spočívajících zejména v návratu celé řady tradičních institutů, jako je například odkaz, vedlejší doložky v závěti (podmínka, doložka času, příkaz) či dědická smlouva.

Nové instituty dědického práva vycházejí zejména z všeobecného zákoníku občanského (ABGB) z roku 1811 ale rovněž z vládního návrhu československého občanského zákoníku z roku 1937 či také z římského práva. Mnohdy se tak jedná o instituty, které byly do roku 1950 v právní praxi běžně využívány.

V souladu s novou koncepcí dědického práva, která dává do popředí vůli zůstavitele je možné nové instituty ujednávat již nyní, přičemž se budou považovat za platné za předpokladu, že zůstavitel zemře po dni nabytí účinnosti NOZ a zároveň budou v souladu s NOZ. Lze tak například uzavřít smlouvu o zřeknutí se dědictví, zahrnout do své závěti odkaz či podmínku nebo také určit náhradníka či svěřenského nástupníka, pro případ, že určený dědic nebude dědit.

Zřeknutí se dědického práva

Podle stávající právní úpravy je možné dědictví buď přijmout, nebo odmítnout, a to teprve po smrti zůstavitele. Jiné možnosti se nenabízí. Nový občanský zákoník umožní budoucímu dědici zřeknout se dědického práva ještě před smrtí zůstavitele či také umožní dědici vzdát se svého dědictví po smrti zůstavitele ve prospěch konkrétní osoby.

Zřeknutí neboli renunciace je v mnohých zemích běžně používaným institutem. Při tvorbě příslušného ustanovení zákonodárce vycházel zejména z úpravy německé, rakouské, švýcarské a současně i z předválečné osnovy československého občanského zákoníku. S ohledem na skutečnost,

že se jedná o institut zaváděný do českého právního řádu po dlouhé době, je ustanovení zpracováno poměrně podrobně.

V souladu s § 1484 odst. 1 NOZ se tak může presumptivní dědic zřeknout svého dědického práva uzavřením smlouvy se zůstavitelem, přičemž pro tuto smlouvu je vyžadována forma veřejné listiny. Požadavek veřejné listiny je odůvodněn skutečností, že se jedná o úpravu důležitých majetkových vztahů mezi blízkými příbuznými. Smlouvu můžou strany následně zrušit a to dohodou v písemné formě. K ústní dohodě o ukončení smlouvy se nebude přihlížet.

Rozsah zřeknutí lze ve smlouvě ujednat zejména dvojnásobem. Presumptivní dědic se může zřeknout dědického práva jako takového, anebo pouze práva na povinný díl a to zcela nebo z části. Uplatňuje se smluvní volnost stran. Platí, že zřekne-li se budoucí dědic jen práva na povinný podíl, neztrácí tím práva z dědické posloupnosti a nastupuje jako zákonný dědic. Účinky zřeknutí se vážou i na potomky budoucího dědice v případě, že se strany ve smlouvě nedohodnou jinak.

Nový občanský zákoník připouští rovněž zřeknutí se dědického práva ve prospěch jiné osoby. Takové zřeknutí je však účinné pouze za předpokladu, že se obmyšlená osoba stane dědicem. Pokud si strany neujednají jinak, stane se v této situaci dědicem osoba, která se dědického práva zřekla.

Zřeknout se dědického práva lze nejen bezúplatně, ale kromě toho také za odbytné, úplatu či jinou formu protiplnění. V případě bezúplatného zřeknutí nedochází mezi zůstavitelem a presumptivním dědicem k žádnému majetkovému převodu. Věřitelé zůstavitele se tak nemůžou dovolávat neúčinnosti zřeknutí prostřednictvím odpůrců žaloby. Tuto možnost budou mít věřitelé v situaci, kdy se budoucí dědic zřekne svého dědického práva za protiplnění.

Využití tohoto institutu se jeví zejména jako vhodné preventivní řešení případných dědických sporů, vznikajících z důvodu obdarování některého z dědiců zůstavitelem před jeho smrtí.

Daruje-li zůstavitel za života jednomu ze svých dětí rodinný dům, může se toto dítě zřeknout svého dědického práva a předejít tím započítávání na povinný díl dle § 1658 NOZ či možným rozepřím v rámci dědického řízení.

Vzdání se dědictví, zcizení dědictví

Jak již bylo zmíněno, dle stávající právní úpravy má dědic na výběr pouze ze dvou možností. Dědictví po smrti zůstavitele buď přijme, nebo odmítne. Odmítnout dědictví lze výslovným prohlášením před soudem, v zákonem stanovené jednoměsíční lhůtě, nebo v odůvodněných případech ve lhůtě delší, kdy následkem je, že tato osoba nevstupuje ani do práv, ani do povinností s tím spojených. Na dědice se hledí jakoby nikdy dědictví nenabyl a jeho dědické právo nabývají potomci. Dosavadní občanský zákoník však dědici nenabízí možnost přenechat dědictví jiné osobě a ovlivnit tak kdo bude dědit uvolněný dědický podíl. Současná právní úprava nezohledňuje skutečnost, že dědictví přijaté dědicem se stává jeho vlastnictvím, se kterým může nakládat dle své vůle.

Při tvorbě nového občanského zákoníku myslel zákonodárce i na řešení této životní situace a v rámci dědického práva, se proto zavádí další nové instituty, a to vzdání se dědictví a zcizení dědictví.

Dědic, který dědictví neodmítne, se může před soudem dědictví vzdát ve prospěch konkrétní osoby, či také skupiny osob. Souhlasí-li s tímto druhá strana, je vzdání účinné a to rovněž vůči potomkům dědice, který se vzdává dědického práva. Nový občanský zákoník následně odkazuje na přiměřené použití ustanovení o zcizení dědictví (§ 1714 - 1720), co odůvodňuje skutečnost, že se jedná o téměř totožné instituty. Jejich odlišnost spočívá zejména ve způsobu projevu vůle. Zatímco vzdát se dědictví může dědic před soudem a projev vůle je tak zachycen v soudním protokolu, zcizit dědictví může dědic na podkladě písemné smlouvy uzavřené s nabyvatelem ve formě veřejné listiny.

Na rozdíl od odmítnutí dědictví se v případě vzdání či zcizení dědictví, dědic svého dědictví vzdává teprve potom, co přijme dědictví a nabude tak všechny práva a povinnosti s tím spojené. Jelikož je nutno v této situaci chránit práva třetích osob, stanovil zákonodárce v § 1720 solidární odpovědnost nabyvatele a zcizitele za dluhy zůstavitele.

Barbara Jarkovská,
právní asistentka

[Švehlík & Mikuláš advokáti s. r. o.](#)

Purkyňova 2
110 00 Praha 1

Tel.: +420 211 222 244
e-mail: info@samak.cz

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Postoupení pohledávky na výživné jako novinka právní úpravy účinné od 1. 1. 2026](#)
- [Jak zahájit provoz mezinárodní letecké linky do České republiky \(EU\): právní požadavky pro aerolinky ze třetích zemí](#)
- [Mimořádné vydržení a vývoj judikatury Nejvyššího soudu](#)
- [Preventivně-sankční funkce náhrady nemajetkové újmy za porušení osobnostních práv pohledem Ústavního soudu](#)
- [Odštěpný závod zahraniční společnosti optikou NIS2: Jak správně určit velikost podniku?](#)
- [Zápis ochranné známky bez komplikací. Klíčem k úspěchu je kvalitní předběžná rešerše](#)
- [Zneužití práva na přístup podle GDPR](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 31. - létající pořizovatel ve světle nového stavebního zákona](#)
- [Právní povaha sítě elektronických komunikací - režim náhrady škody](#)
- [Náhrada ušlého nájemného při předčasném ukončení nájemní smlouvy na nebytové prostory](#)
- [Jak fungují plánovací smlouvy v reálných situacích \(2. díl\)](#)